ցիչներից, որոնք այնքան սակաւ կարողանում են լցուցանել սովատանջ ժողովրդի պէտքերը, որ հազիւ թէ կարելի է լինում պահպանել ժողովրդի կեանքը, և այս պատճառով նրանք թողնում են հայրենիքը և գաղթում են։

—

Մեզ գրում են Ն.-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ, որ այս կողմերի մահմետական ազգաբնակութեան դրութիւնը հացի թանգութեան պատճառով աւելի անտանելի է դարձել։ Հայերը փողեր հաւաքելով, հոգաբարձութիւններ կազմելով, և այլ այսպիսի միջոցներով օգնում են միմեանց, բայց մահմեդականների մէջ այս տեսակ ձեռնարկութիւններ չը կան և խումբերով դիմում են դէպի հայերի տները և հաց են խնդրում։

—

ՄՕԶԴՕԿԻՑ մեզ գրում են, որ տեղային օրիորդաց դպրոցը չունէր սեփական տուն, իսկ այժմ պ. Պետրոս Գանջումեանցը յանձն է առել իր ծախսով կառուցանել Ս. Ստեփանոս եկեղեցու գաւթում մի առանձին տուն ուսումնարանի համար։ Բացի երեք հայոց եկեղեցիներից այս քաղաքում կայ և հայ-կաթօլիկների մէկ եկեղեցի, որ ունի մինչև 30 տուն ժողովուրդ։ Դրանք չեն մասնակցում ազգային գործերում և իրանց միշտ անջատված են պահում լուսաւորչականներից։ Կենսական պիտոյքների գները չը նայելով որ համեմատաբար շատ էժան են այս քաղաքում, այսու ամենայնիւ գողութիւնները օրըստօրէ աւելանում են։

—

Մեզ գրում են ԲԱԳՈՒԻՑ. «Մարդ. ընկերութիւնը», որ իր դահլիճը տալիս է թատրոնասէրների խմբին ներկայացումների համար, խիստ անտակտ և անխիղճ կերպով է վարվում նրանց հետ։ Թատրոնասէրներին զանազան դժուարութիւնների մէջ գնելով, ընկերութիւնը ոչ միայն թուլացնում է նրանց եռանդը, այլ և շատ արգելքներ է առաջ բերում թատրոնական գործի յառաջադիմութեանը այդ քաղաքում։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ հաղորդում են, որ «Մարդ. ընկերութիւնը», որպէս թատրոնի վերաբերութեամբ, նոյնպէս և իր հիմնած ընթերցարանի վերաբերութեամբ զանազան դժուարութիւններ է ստեղծում։ Օրինակ, պահանջում է ընթերցարանի անդամ գրվել ցանկացողներից, որ նրանք նախապէս խնդիրք ներկայացնեն ընկերութեանը և ստանան նրա հաճութիւնը։ Վերջին օրերում ընթերցարանի կանոնադրութեան յօդուածների շարքում մի յօդուած ևս աւելացաւ. թէ ով որ ընթերցարանի գրապահին կը վիրաւորէ, լուծված կը լինի ընթերցարանի անդամակցութիւնից։ Չը գիտենք ինչ կապ ունի գրապահի անձնաւորութիւնը ընթերցարանի հետ. բայց եթէ նոյն ինքն գրապահը վիրաւորելու լինի ընթերցարանի անդամներին, այդ մասին կանոնադրութիւնը լռում է։

—

Մեզ գրում են ԲԱԳՈՒԻՑ, որ վերջին ժամանակներում խիստ յաճախ սպանութիւններ են կրկնվում։ Մի շաբաթվայ մէջ սպանել են մի հայի, մի ռուսի և մի թուրքի, որի կնոջն էլ վիրաւորել են։

—

ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են, որ հացի թանգութիւնը օրըստօրէ սաստկանում է, թէև ցանքի ժամանակ է, բայց տակաւին ոչինչ չեն սերմանել, որովհետև ժողովուրդը իր օրեկան ապրուստը հազիւ կարողանում է հայթայթել։ Սովելոց համար կազմված մասնաժողովը դեռ ևս մի նշանաւոր գործողութիւն չէ արել, և հասարակութիւնը ցանկանում է, որ նա հաշիւ տար իր հաւաքած փողերի գործադրութեան մասին։

—

ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց թատրօնական մշտական խմբի անդամ պ. Սուքիասեանը խնդրում է մեզ յայտնել, որ հինգշաբթի, մայիսի 15-ին իր բենեֆիսին նշանակված պիեսան իրանից անկախ պատճառներով փոփոխվում է. նրա տեղ կը խաղացվի «Դոն Ժուան», կոմ. 5 արար. հեղ. Մոլիերի և «Յօտօ», վօդ. 1 արար.։ Վօդեվիլին պ. Սուքիասեանի խնդիրքով կը մասնակցեն տ. Փաշայեան-Տէր-Գրիգորեան և պ. Տէր-Գրիգորեան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՎԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

—

Հայաստանի սովելոց վրայ անցեալ շաբաթ Օրը մեր հրատարակած մէկ խմբագրական յօդուածին մէջ գրած էինք թէ անգլիական մասնախումբն՝ երկու ամսէ 'ի վեր գրամ հաւաքելուն հակառակ՝ գոհացուցիչ արդիւնք մը չէր կրցած գոյացնել տակաւին։ Թայմզի վերջին թիւերէն միոյն մէջ կը տեսնեմք թէ Լէտի Սթրէնկֆօրտ ալ մեր գանգատը կընէ։ Ցիշեալ լրագիրը «Քրդաստանի և Հայաստանի մէջ սով» խորագրով այս ազնուամիտ տիկնոջ մի նամակը կը հրատարակէ, յորում Լէտի Սթրէնկֆօրտ կըսէ. — «Վստահ եմ որ կը ներէք ինձ ձեր ընթերցողաց ուշադրութիւնն հրաւիրել Կ. Պոլսէն քաշուած և Թայմզի սիւնակներուն մէջ այսօր (մարտ 6) հրատարակուած հեռագրոյ մը վրայ, որ Քրդաստանի և Հայաստանի սովալլուկ ժողովրդեան աղետաւոր թշուառութիւնները կը նկարագրէ։ Քանի մը շաբաթ առաջ սոցոնց օգնութիւն հասցնելու նպատակաւ կազմուած մասնախումբ մը՝ թէև Լորտ Սալիսպըրիի, Քէնթէրպըրիի Արքեպիսկոպոսին, Լորտ Շաֆթըսպըրիի, Սըր Հէնրի Րօլինսընի և այլ նշանաւոր անձանց կողմէ հաւանութիւնն և մեծ աջակցութիւն գտած էր, մինչև ցարդ մի միայն 1100 Անգղ. ոսկի կրցաւ հաւաքել, որ կաթիլ մը ջուր է այդ թշուառութեան Ովկէանին մէջ։ Այդ երկիրները մեզնէ ո՛րչափ ալ հեռի լինին միջոցի կողմանէ, մարդասիրութեան և բարեգործութեան տեսակէտով միշտ խիստ մօտ են մեզ, և վաճառականութեան ապագայ շահուց համար ալ կարևորութիւն ունին։ Ուստի կը խնդրեմ ձեզնէ որ մեր ջանից օգնէք՝ ջերմ հրաւէր կարդալով Անգղիական ժողովրդեան, որպէս զի թէ՛ իբր քրիստոնեայ ժողովուրդ մը, և թէ՛ իբր երջանկագոյն երկրի մը բնակիչներ, իրենց ձեռքէն եկած ամէն օգնութիւնն ընեն յիշեալ գաւառաց ժողովուրդն ամբողջապէս կորնչելու վտանգէն ազատելու համար։ Ես, և մեր (Անգղիական մասնախումբին) յայտարարութեանց մէջ անուններն յիշուած անձինք՝ հանգանակութիւններն ընդունելու պաշտօն ունիմք։» — Լէտի Սթրէնկֆօրտի յիշած հեռագիրը՝ Թայմզ լրագրին Պ. Պոլսոյ թղթակցին կողմանէ մարտ 5 թուականաւ քաշուած հետևեալ հեռագիրն էր, որ Հայաստանի սովուն վրայ մայրաքաղաքիս հայ լրագրաց հրատարակած տեղեկութեանց մէկ բովանդակութիւնն է։ — «Աղեկտուր լուրեր կուգան Հայաստանի սովահար գաւառներէն։ Միայն Վանայ մէջ արդէն 52 հոգի սովամահ եղած են կըսուի։ Հազարաւոր գիւղացիք մօտակայ Պարսկական գաւառները գաղթել կը ջանան, ճանբաները թանձր ձիւնով պատած լինելով շատ մարդիկ ուղևորութեան միջոցին ցուրտէ և յոգնութենէ կը մեռնին։»

Այսպէս ահա, շնորհիւ անհեռատեսութեան կամ անհոգութեան, գործերն այսպիսի վիճակի մը հասած են Հայաստանի ամենէն բազմահայ գաւառաց մէջ, որ եթէ ազգը մինչև ցարդ ցուցածէն բոլորովին տարբեր հայրենասիրութիւն մը ցուցնելով անմիջապէս օգնութեան չը հասնի, երկրաչափական ճշմարտութեանց չափ ստոյգ է որ հազարաւոր Հայեր, և անոնց հետ անշուշտ ուրիշ մարդիկ ալ՝ սովամահ պիտի լինին, կամ աղէն անդին պիտի ցրուին՝ թշուառագոյն վիճակի մը մէջ գտնելու իրենց թշուառ կենաց վախճանը։ Մեք ընդհանրապէս կը սիրեմք ցնորքներով ապրիլ, և կը կարծեմք թէ սովելոց հայկական մասնախմբին քանի մը շաբաթը մի անգամ Ալաշկերտի կամ Պայազիտի և կամ Վանայ կողմը ղրկել կրցած 500-ական կամ 600-ական ոսկիներն այս անհուն թշուառութեան առջև նշանակութիւն պիտի ունենան։ Կը ցաւիմք որ այս հանգանակութեան մասնակցողներէն հարիւրաւոր ազգայինք մի միայն դժնդակ պարտականութիւն մը կատարած լինելու համար և կամ յամօթոյ քանի մը ղրուշ կուտան, այնպիսի անձինք, որք առանց իրենց պիտոյքին մէջ անդարմանելի շփոթութիւն պատճառելու կրնային քանի մը մէճիտիէ կամ քանի մ'ոսկի տալ այս սովատանջ Հայոց օգնութեան համար, — բաւական կը համարին տասն ղրուշ կամ աւելի քիչ տալ, թերևս մտածելով որ լրագրոյ մը մէջ իրենց անունը տող մը տեղ գրաւելու համար անկէց աւելի վարձք չը պիտի պահանջուէր։ Դարձեալ այնպիսի անձինք, որք առանց մեծ զոհողութիւն մ'ըրած լինելու կրնային քանի մը հարիւր ոսկի տալ, հինգով տասնով կը բաւականան։ Այնպէս չէ սակայն որ ազգ մը կը փրկուի վտանգներու ամենէն սարսափելիէն, այսպէս չէ որ հայրենասիրութիւն ու ազգասիրութիւն 'ի գործ կը դրուի, և այսպէս չէ որ մարդասիրութեան պարտականութիւնները կը կատարուին։ Մեր ամեն բարի և օգտակար ձեռնարկները մի միայն յղացեր եղած են, և ցաւալի է որ մինչև ցարդ մեր հանգանակութիւններն ալ տարբեր հանգամանք մը չեն ունեցած։

Ուստի դարձեալ կը կրկնեմք մեր հրաւէրն առ համայն ազգայինս, որպէս զի վտանգին մեծութիւնն և վիճակին ծանրութիւնը լրջօրէն ի նկատ առնլով՝ փութան իրենց բոլոր կրցածովն օգնութեան հասնիլ մեր սովատանջ ազգայնոց։ Ցիշելու է որ հոս ամեն երեկոյ ամեն Հայու տուն առաւել կամ նուազ տարբերութեամբ եղած անօգուտ ծախքերը շաբաթներով հարիւրաւոր հայ ընտանիքներ ըստոյգ մահէ մ'ազատելու բաւական կը լինին Հայաստանի գաւառաց մէջ, եթէ այդ անօգուտ ծախքերն ընող ազգայինք՝ բարեգործութիւնն ու ազգասիրութիւնը դէթ վայրկենի մը համար մարմնական հաճոյքներէ 'վեր բռնել գիտնան։ Ցիշելու է որ մեծ վտանգաց առջև մեծ զոհողութիւնք հարկ են և թէ երկու երեք ամսէ ի վեր հազիւ 3—4000 ոսկի տալով ազգը զոհողութիւն կոչուելու բան մը չէ ըրած տակաւին։ Վերջապէս, յիշելու է թէ մեք այժմ սովուն ամենասաստիկ ժամանակին մէջ եմք, թէ ամեն դանդաղութիւն մահաբեր է այժմ, և թէ ամեն անոնք, որ քիչ շատ մարդասիրական և ազգասիրական զգացմունք կը կրեն իրենց սրտին մէջ, ա՛յնպէս պէտք է գործեն, որ իրենց օգնութիւններն այս երկու երեք ամիսներուս մէջ կարենան զգալի սփոփանք մը յառաջ բերել մանաւանդ Վանայ, Պայազիտի, Ալաշկերտի և Բասենի սովեալ ազգայնոց վիճակին։

Միւս կողմէն, կը սիրեմք յուսալ որ Տիկին Սթրէնկֆօրտ նախանձելի օրինակ մը պիտի լինի մեր հայ տիկնանց, և ասոնք ալ թէ իրենց մէջէն և թէ օտարազգի տիկնանցմէ օգնութիւն հաւաքելու համար ամեն կրցածնին պիտի ընեն։ Մեծաւ գոհութեամբ կը տեսնեմք թէ արդէն այսպիսի շարժում մ'եղած է, և թէ հայ տիկնանց մասնախումբ մը կազմուած է Հայաստանի սովատանջ ազգայնոց համար օգնութիւն հաւաքելու գովելի նպատակաւ։ Իրաւ է որ այս ձեռնարկն աւելի կանուխ կրնար լինիլ, բայց բարեգործութիւնը բարեգործութիւն է միշտ, և այժմ իսկ հայ իգական սեռն իրական օժանդակութիւն մը կրնայ մատուցանել մեր թշուառ ազգայնոց օգնելու համար եղած ջանից։ Կը յուսամք որ հայ տիկնանց մասնախումբն յաջողութեամբ կը կատարէ իւր պաշտօնն, և ամեն կողմէ համակրութիւն ու աջակցութիւն վայելելով, իւր ազգասիրական և մարդասիրական ազնիւ ձեռնարկն արժանապէս 'ի գլուխ կը հանէ։

(Մասիս)

ԻՏԱԼԻԱ

—

Լրագիրների մէջ տպված է հետևեալ թղթակցութիւնը Հռոմից։

Իտալիայի զինուորական բիւջեթը առանձնապէս գրաւում է Հռոմի քաղաքական շրջանների ուշադրութիւնը։ Այդ բիւջեթի թիւերից քաղաքագէտները կամենում են իմանալ յաժմեան կառավարութեան հայացքները, նրա յարաբերութիւնները միւս պետութիւնների հետ և որոշել արդեօք խաղաղութիւն է լինելու, թէ պատերազմ։ Զատկից առաջ իտալական կառավարութիւնը մեկնեց իր հայեացքները Իտալիայի յարաբերութիւնների մասին օտար պետութիւնների հետ. կառավարութեան այդ յայտնութիւնները հանգըստացնող բնաւորութիւն ունէին։ Այնու ամենայնիւ իտալացի քաղաքագէտները պատերազմ էին գուշակում, 'ի նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ այս տարվայ զինուորական ծախսերի բիւջեթը, անցեալ տարվայ հետ համեմատելով, մեծացրած է։ Իսկապէս զինուորական բիւջեթը շատ աննշան թւով է շատացրած և այդ հանգամանքը կառավարութիւնը մեկնում է նրանով, որ մի քանի մթերքները թանգացել են և բացի այդ որ զինուորական վարչութեան մէջ հարկաւոր է մի քանի վերանորոգութիւններ մըտցնել։ Առհասարակ զինուորական բիւջեթի շատանալը պէտք է առիթ չը տայ պատերազմի մասին խօսելու, բայց Իտալիան մեծ պետութիւն է և իր փոքր հասակում սիրում է հետևել միւս պետութիւնների օրինակին։ Մեծ պետութիւնները վախենում են պատերազմից և Իտալիայի քաղաքագէտները նոյնպէս պարտականութիւն են համարում պատերազմի սպասել։

Իտալացիների նշանաւոր մեծամասնութիւնը պատերազմ բոլորովին չէ ցանկանում, միայն անհրաժեշտ է համարում պատրաստ լինել, այնու ամենայնիւ այդ պատրաստութիւնն էլ միայն պաշտպանողական բնաւորութիւն ունի։ Իտալացիները վախենում են որ Աւստրիան կաշխատէ խլել Իտալիայից իտալական այն նահանգները, որոնց նա վերջին 20 տարիների ընթացքում կորցրել է։ Իտալացիք կամենում են պատրաստ լինել և հարկաւոր դէպքում պաշտպանել իրանց հայրենիքի ամբողջութիւնը։

Իտալացիները չափազանց հետաքրքրվում էին անգլիական պարլամենտական ընտրութիւններով։ Նրանց կարծիքով եւրոպական պատերազմը կամ խաղաղութիւնը այդ ընտրութիւններից էր կախված։

Նրանք հաւատացած էին, որ, եթէ անգլիական պահպանողական կուսակցութիւնը յաղթող հանդիսանար, Բիկոնսֆիլդի մինիստրութիւնը կը պաշտպանէր Աւստրօ-գերմանական դաշնակցութիւնը, իսկ Աւստրիան պատերազմ կը յայտնէր Արևելքում։ Իտալացիների համար մի և նոյն էր, թէ ի՞նչ տեսակ պատերազմ կը լինէր դա, միայն նրանք մտածում էին, որ ուժեղ դաշնակից ունենալով, Աւստրիան կարող էր անհանգստացնել Իտալիային։ Անգլիական ընտրութիւնների ժամանակ ազատամիտ կուսակցութիւնը յաղթող հանդիսացաւ, կազմվեցաւ Գլադստոնի մինիստրութիւնը և իտալացիք հանգստացան, որովհետև գիտեն, որ Գլադստոն Աւստրօ-Գերմանական դաշնակցութիւնը չի պաշտպանի։

‹ՄՇԱԿԻ› ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ՎԻԵՆՆԱ, 11/23 մայիսի։ Սպասում են, որ անգլիական նոր դեսպան Գօշեն կը հասնի Կ. Պօլիս հինգշաբթի կամ ուրբաթ և անյապաղ կը սկսի իր գործի կատարելը։ Այն գործողութիւնը, որ վերաբերում է պետութիւններից Բ. Դրանը ուղղած միատեսակ պահանջի կազմելուն, կը սկսվի այն ժամանակ, երբ Գօշեն հարկաւոր տեղեկութիւններ կը հաւաքի Կ. Պօլսի մէջ։ Ինչպէս լսվում է այդ միատեսակ պահանջի բնագրի կազմելը կը կատարվի Կ. Պօլսի մէջ դեսպանների ընդհանուր աշխատանքներով։ Այդ դօկումենտով Բ. Դռնից կը պահանջվի, որ նա իրագործի Բեռլինի դաշնագիրը Հայաստանի, Չերնոգորիայի և Յունաստանի վերաբերութեամբ և այժմեանից երաշխաւորի այն տեղի ապահովութիւնը, որտեղ կը հաւաքվի սահմանները որոշող մասնաժողովը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 մայիսի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 93 ր. 75 կ., երկրորդ 92 ր. 37 կ., երրորդ 93 ր. 50 կ., չորրորդ 93 ր. 62 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 226 ր. 75 կ., երկրորդ 220 ր. 75 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 62 կ., երկրորդ 90 ր. 75 կ., երրորդ 90 ր. 62 կ., ոսկի 7 ր. 77 կ.։ Ռուսաց 1 ռուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 25¼ պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա 215 մարկ 50 պֆ., Բօրսայի տրամադրութիւնը հանգիստ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ